

Lyngør historiegruppe

Lyngør historiegruppe ble etablert sommeren 2015 og er en uavhengig gruppe bestående av personer som er interessert i Lyngørs historie, både i smått og stort. Gruppen har som formål å stimulere til å bevare og å gjøre kjent historiske minner knyttet til Lyngør. Disse små skriftstykkene er ledd i dette, og er skrevet av folk som har en historie å fortelle, eller som har kunnskap å dele.

Nr. 31.

Dato: September 2021.

STEINHYTTENE I LYNGØR

Av Kristine Engebrigtsen Stewart og Kari Engebrigtsen Waitz

STEINBO

RINGPYNTEN

STEINBO

Rektor Birger Engebrigtsen og Cecilie Kielland Engebrigtsen (oldeforeldre til Kristine og besteforeldre til Kari) kjøpte tomt på Lyngør i 1924 av Marie Marcussen, og bygget hytta Steinbo i 1925. Kielland-søstrene Cecilie og Thora (gift Prestrud) hadde begge arvet penger fra sin rike onkel Axel C. Z. Kielland – og brukte arven til å skaffe seg hytte på Lyngør. Birger og Cecilie leide bolig der noen somre før de bygget sin egen, for å se stedet samt for å besøke sin gode venn P.A. Holm (de leide hos Maren Nilsen på Lyngørsida).

Peder Adolf Holm (f. 1871 i Lyngør)

Steinbo som ny i 1925

Peder Adolf Holm bodde i Oslo men var opprinnelig fra Lyngør. Han anbefalte Birger og Cecilie Kielland Engebrigtsen å bygge hytte på Lyngørsida, og hjalp Cecilies søster Thora Kielland Prestrud å kjøpe hus i Bommen. (P.A. Holm var høyesterettsadvokat og politiker, P.A. Holms vei i Oslo er oppkalt etter ham.)

1925

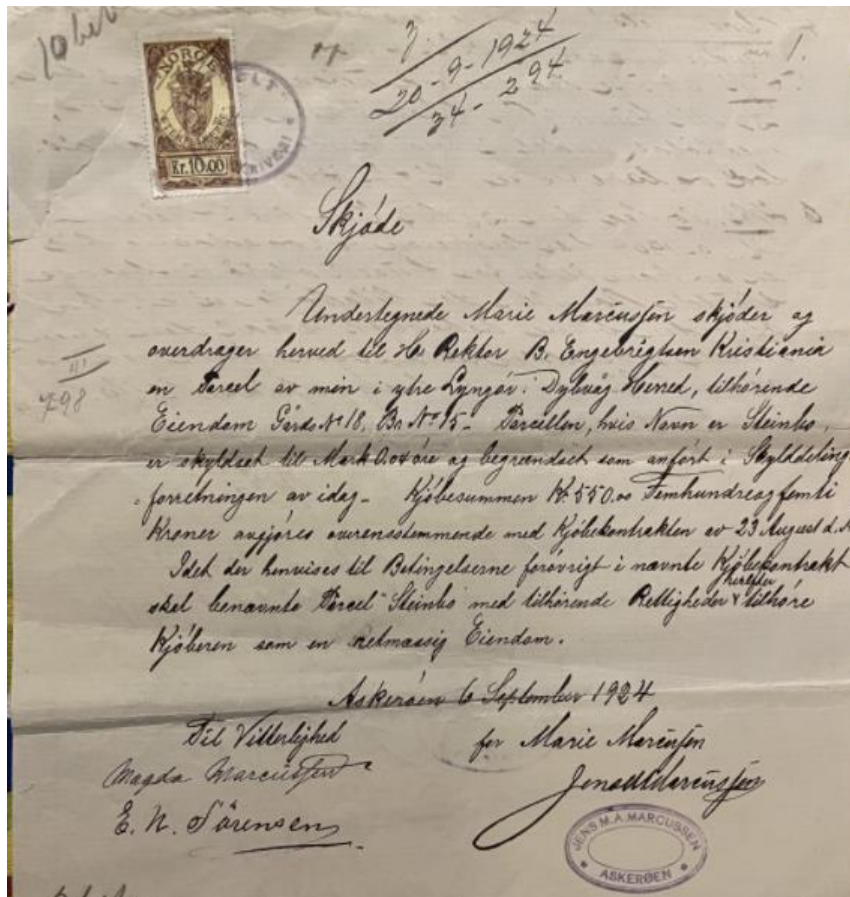
2020

Gnr/Bnr - feste: 81/30 " Steinbo " Ytre Lyngør (Lyngørsida)
Utskilt fra: 81/15
Underbygning: Fuget naturstein, korsplan m/sval
Vegger: Fuget naturstein, reisverk i gavlene
Tak: Saltak m/rød vingeteg, 1 pipe, 2 arker m/flatt tak

Steinbo er kopi av en 300 år gammel hytte på Tjøme kalt «Humlesekken» som Birgers bror Olav Engebrihtsen eide (se mer info om den lengre ned). Birger og Cecilie hadde vært på besøk på Tjøme og forelsket seg i den gamle steinhytta der, så de kopierte denne da de bygget egen hytte på Lyngør.

Birger tegnet selv skissene av hytta både utvendig og inne og fikk hjelp av sin venn arkitekt Georg Eliassen til å endre rominndelingen. De fikk en god utnyttelse av plassen med to store soverom i 2. etasje og et lite kammers i 1. etasje innenfor kjøkkenet.

Da Steinbo skulle bygges ønsket Cecilie at veggene skulle være av tykke stein, sånn som den originale hytta på Tjøme har, for hun ville ikke være i en varm hytte om sommeren. Dermed er veggene av 90 cm tykke tilhugget stein. Mye av steinen til veggene og hellene rundt hytta ble tatt fra tomten den står på, men det viste seg å ikke være nok og resten måtte hentes fra Tjuvsprang på Gjeving. Da Steinbo ble bygget i 1925 syntes alle at den så ganske rar ut siden den ikke var bygget av tre som alle andre hus på Lyngør. Dermed fikk den kallenavnet «Potetkjeller'n»... det var nemlig vanlig å oppbevare poteter i en liten steinbygning med tak. Etterhvert har busker og eføy dekket til mye av steinen så den ikke er like synlig lengre.

Ovnen er fra 1793 (Hassel Værk) – kjøpt på auksjon på Askerøya i ca 1925

Steinbo var hytte nr. 2 som ble bygget i Lyngør, altså som kun var feriested. De hadde tidlig innlagt elektrisitet, fra det var nytt i 1925 eller snarlig etter det. Det var også et lite hønseshus ved veien der de hadde høns i bur under krigen. Barna i Lyngør kom alltid løpende for å se når fru Engebrigtsen kom med båten fra Oslo med sine store hatteesker, mange koffertene og hønsesbur!

Den originale kjøkkeninnredningen og døren til pikeværelse

Eksempel på potetkjeller på Lyngør (står bak Tollboden)

Hytta er ikke stor, men det ble likevel bygget egen kjøkkeninngang og et «pikeværelse» innenfor kjøkkenet der hushjelpene bodde. På kjøkkenet sto det en vedkomfyr som var i bruk fram til 1976.

Opprinnelig var det bare ett vindu i muren på vest-veggen, men der ble det satt inn enda et vindu i 1976 for å få mer lys inn i stua. På slutten av 80-tallet slo de hull i veggen til cisternen og gjorde det om til bad, da hadde de fått innlagt vann fra fastlandet.

Stua ca 1926

og i 2018 (..man er blitt enige om hvor skapet skal stå..)

Steinbo blir malt i 1925 - av Rektor Birger og sønnen Jacob

Sølvbryllup på Steinbo i 1925 - Hele Lyngør flagget og sendte blomster. F.v: Julie Christophersen Koppang fra Lyngør (m/hvit hatt), Ingrid Engebrigtsen, Dina Varhaug, maler Eilif Peterssen, rektor Birger Engebrigtsen (stående t.v.)

Rektor Kolbjørn Koppang var venn av rektor Birger Engebrigtsen og han var gift med Julie Christophersen fra Lyngør. De hadde også feriehus på Lyngør: "Gamleby" øst for Doktor-brygga. Her er de samlet på sølvbryllups-festen hos Cecilie og Birger på Steinbo i 1925:

F.v: Julie Christophersen Koppang (sittende med hvit hatt), Manna Kielland (svart hår), Ingrid Engebrigtsen (hvit kjole), rektor Kolbjørn Koppang. Bilde nr 2: rektor Kolbjørn Koppang, Dina Varhaug, rektor Birger og Cecilie Engebrigtsen.

Tomten før Steinbo ble bygget – og etter:

1921 (foto Reidar Frank Andersen)

1928 ca

For å skaffe penger til å støpe veier i Lyngør ble det fra ca 1920-1930 og utover lagd sommer-revyer som ble fremført på skolen. Utøverne var fastboende og sommergjester. Følgende vers er fra en vise som ble sunget på en slik revy, som handler om Steinbo. De hentet nemlig stein i Tjuvsprang på Gjeving for å bygge hytta:

Melodi: «Per Spellemann»

En dag sa en mann: «Vi et steinhus vil ha,
i Lyngør der er det nok steiner å ta»
Men mannen han rodde til Tjuvsprang – å hå,
der henta han steiner, det var'kje no'n råd.
Og kjeller'n min ble riktig fin, du store min,
så fin, så fin

RINGPYNTEN

1946

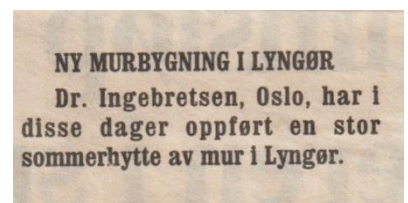
2021

Ringpynten-tomten ble i 1945 offisielt utskilt fra tomt 81/42 som var eid av Martin C. Henriksen i Vardvik. Denne tomten var igjen blitt skilt ut fra 18/5 da M. C. Henriksen kjøpte den av Helmer Jensen for kr 500,- i 1936 (som synes billig for en veldig stor tomt - den dekket halve Lyngørsida!)

Birger og Cecilies sønn Jacob Kielland Engebriqtsen kjøpte Ringpynten-tomten på høsten i 1939. Men så kom krigen og det ble full stans i all bygging, så først i 1946 ble hytta bygget.

Ringpynten blir bygget, 1946

Notis i Tvedestrandposten 24.04.1946

Gnr/Bnr - feste:	81/47 " Ringpynten " Ytre Lyngør (dvs. Lyngørsida)
Utskilt fra:	81/42
Underbygn.:	Fuget naturstein, korsplan m/sval
Vegger:	Fuget naturstein, reisverk i gavlene
Tak:	Saltak m/rød vingetegl, 1 pipe, 2 arker m/flatt tak

Jacob kjøpte tomten av Martin C. Henriksen som bodde i Vardvik 3, han var skipsfører på skonnerten «Vardvik» (Jens Marcussens rederi). Jacob hadde spurt M. C. Henriksen flere ganger om å få kjøpe tomten ytterst på pynten, og til slutt ga Henriksen etter og sa at Jacob kunne ta så mye land han ville. Jacob skrittet da opp 3,2 mål tomt på sør-vest tuppen av Lyngørsida og betalte kr 500,- for den. Der var det en stor jern-ring festet i fjellet på pynten som ble brukt til fortøyning av skip – derav navnet Ringpynten.

F.v. Per Glad, Haldis Engebrigtsen, Ingrid Bernt Glad – og Jacob Engebrigtsen (helt t.h) på besøk hos Henriksen i Vardvik ca 1937

Jacob Engebrigtsen tegnet hytta selv men brukte tegningene fra Steinbo som mal. Ringpynten er litt større, steinveggene er tynnere, arkene på loftet er større, og det er 3 vinduer mot sjøsiden. Den har større cisterner – som er plassert i kjelleren. Cisternen på Ringpynten er faktisk så stor at selv på tørre somre kunne de vanne rosene i hagen! De fleste andre hus i Lyngør hadde mindre cisterner og måtte kjøpe drikkevann fra en stor vanntank som ble slept rundt hvis det var vannmangel. Ferskvann ble da pumpet fra tanken og opp til cisternene til dem som trengte det.

1946

2021

Jacob Engebrigtsen brukte lokale arbeidere til å bygge hytta. Byggmester var Andreas Ellefsen som bodde på Odden, kalt «Lyn-snekkern» fordi han jobbet så fort. Han hadde høvelbenk i sjekta si og gikk ned dit for å høvle bord. Mange hus i Lyngør, samt Lyngør Båtbyggeri, er bygget av han.

Jacob hadde regnet og beregnet hvor mye stein de trengte til å bygge selve hytta samt murene, og hvor mye som måtte sprenge bort. Han ønsket at det skulle være massebalanse, altså at de kun brukte stein fra egen tomt uten å måtte hente noe fra andre steder. Mureren var Jørgen Hageli som bodde på Rota på Gjeving, han sprenget bort mye stein for å fylle opp kløften under hytta – og hadde fortsatt nok til å bygge hytta og murene rundt. Jacob var ikke så glad i naturhellene som er rundt Steinbo, for de er ujevne og det er vanskelig å få bord og stoler til å stå stødig. Derfor valgte han å støpe en stor flat terrasse rundt Ringpynten.

Rørlegger var Knut B. Hüberts som bodde til høyre for Seilmakeren. Han var egentlig sjømann (på S/S «Jerv») og fisker, men flink til alt praktisk arbeid så han utførte rørlegger-arbeidet på Ringpynten.

Jacob fortalte at han brukte halve tiden på å tegne og beregne selve hytta – og den andre halve tiden på å tegne peisen. Han ville at den skulle bli både pen og funksjonell, noe den er:

1946: Haldis Føyen Engebriksen med sønnene Birger og Jon

1946: Peisen

2021

I 1982 ble annekset bygget, en side-bygning med soverom og bad. Dermed kunne Jacobs sønner Birger, Jon og Arne være der med alle 3 familiene samtidig. Dette var en ferieform som fungerte bra for de voksne – og som var et paradys for barna. Lykken er å få vokse opp med fettere og kusiner, på Lyngør hele sommeren!

Vardvik med og uten Ringpyten:

1896 (foto Reidar Frank Andersen)

2021

Tomten før Ringpynten ble bygget – og etter:

1939

2021

* * * * *

«HUMLESEKKEN» PÅ TJØME - SOM STEINBO OG RINGPYNTEN ER KOPIER AV:

Humlesekken er en hytte fra 1700-tallet som står rett ved Verdens Ende på Tjøme (antagelig er bare grunnmuren så gammel). Den er en av de eldste bygningene på Tjøme og den ble fredet alt i 1923. Først var det bare en enkelt hytte med stein-grunnmur som ble kjøpt av maler Jean Heiberg i 1914, den var da svært forfallen. Han pusset opp, lagde arkene i taket, og gjorde om sidebygningen til atelier.

Før oppussing i 1914:

Etter oppussingen i 1914:

I 1923 ble Humlesekken kjøpt av Olav Engebrigtsen, bror til rektor Birger Engebrigtsen. Birger og Cecilie besøkte han på Tjøme, og de likte den lille steinhytta så godt at de laget en kopi av den da de skulle bygge sin egen hytte på Lyngør i 1925.

Denne gamle hytta har bare et vindu på forsiden (sjøsiden), mens Steinbo har to og Ringpynten tre.